

6098 SAYILI TÜRK BORÇLAR KANUNU'NUN TAKSİTLE SATIM SÖZLEŞMELERİNE İLİŞKİN GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİK VE YENİLİKLERİ

Öğr. Gör. Kemale ASLANOVA⁵⁹

Özet:

01 Temmuz 2012 tarihinde iki önemli kanun yürürlüğe girmiştir. Bunlardan biri Türk Ticaret Kanunu, diğeri ise Türk Borçlar Kanunudur. Bu kanunların önemi, Türkiye'nin günlük hayatını doğrudan etkileyecek olmasından gelmektedir. Bu makalede, Yeni Borçlar Kanunumuzun "Taksitle Satım Sözleşmesine" ve "Ön Ödemeli Taksitle Satım Sözleşmesine" ilişkin getirdiği değişiklikleri inceleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, Taksitle Satım Sözleşmeleri, Ön Ödemeli Taksitle Satım Sözleşmeleri, Yeni Borçlar Kanununun Getirdiği Yenilikler.

Abstract:

Two important laws came into effect on July 1, 2012. One of them is the Turkish Commercial Law, and the other is the Turkish Obligations Law. The importance of these two codes lie under the fact that they will effect daily life of Turkey. This article analyses the changes of new Law of Obligations related to the "Installment Sales Agreements" and "Pre-paid Forward Installment Sales Agreements".

Key Words: Turkish Law of Obligations No. 6098, Installment Sales Agreements, Pre-paid Forward Installment Sales Agreements, Innovations of the New Law of Obligations.

---

1 Beykent Üniversitesi (Önlisans) Adalet Programı Öğretim Görevlisi
kaslanova@beykent.edu.tr

1.Taksitle Satım Sözleşmeleri

Bilindiği üzere, 01 Temmuz 2012 tarihinde günlük hayatımızı doğrudan ve önemli ölçüde etkileyecek olan Yeni Borçlar Kanunumuz yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla birlikte, eski Borçlar Kanunumuzdaki birçok hüküm değiştirilmiş, bazı hükümler kaldırılmış, yerine yenileri getirilmiştir.

Bu makalede Yeni Borçlar Kanunumuzun "Taksitle Satım Sözleşmesine" ilişkin getirdiği değişiklikleri inceleyeceğiz. Borçlar Kanununda yapılan en önemli değişikliklerden biri taksitle satım sözleşmesine ilişkin düzenlemeler olmuştur. 818 sayılı Borçlar Kanunumuzda 3 madde ile düzenlenmiş olan taksitle satım sözleşmesi, 6098 sayılı (yeni) Borçlar Kanunumuzda (TBK) 11 madde ile düzenlenmiştir (m.253-263 arası).

Taksitle satım sözleşmesine ilişkin yeni hükümlere baktığımızda, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (TKHK) tüketici sözleşmesi niteliğindeki taksitle satımlar için getirdiği m. 6/A düzenlemesinden esinlenildiğini görebilmekteyiz. TKHK m.6/A uyarınca,

“ Taksitle satış, satım bedelinin en az iki taksitle ödendiği ve malın veya hizmetin sözleşmenin düzenlendiği anda teslim veya ifa edildiği satım türüdür.

Taksitle satış sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması zorunludur. Sözleşmede bulunması gereken asgari koşullar aşağıda gösterilmiştir:

- a) Tüketicinin ve satıcı veya sağlayıcının isim, unvan, açık adresleri ve varsa erişim bilgileri,
- b) Malın veya hizmetin Türk Lirası olarak vergiler dahil peşin satış fiyatı,
- c) Vadeye göre faiz ile birlikte ödenecek Türk Lirası olarak toplam satış fiyatı,
- d) Faiz miktarı, faizin hesaplandığı yıllık oran ve sözleşmede belirlenen faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı,

e) Peşinat tutarı,

f) Ödeme planı,

g) Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları.

Satıcı veya sağlayıcı, bu bilgilerin sözleşmede yer almasını sağlamak ve taraflar arasında akdedilen sözleşmenin bir nüshasını tüketiciye vermekle yükümlüdür. Sözleşmeden ayrı olarak kıymetli evrak niteliğinde senet düzenlenecekse, bu senet, her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde ve sadece nama yazılı olarak düzenlenir. Aksi takdirde, kambiyo senedi geçersizdir.

Taksitle satışlarda; tüketici, borçlandığı toplam miktarı önceden ödeme hakkına sahiptir. Tüketici aynı zamanda, bir taksit miktarından az olmamak şartıyla bir veya birden fazla taksit ödemesinde bulunabilir. Her iki durumda da satıcı, ödenen miktara göre gerekli faiz indirimini yapmakla yükümlüdür.

Satıcı veya sağlayıcı, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak satıcının veya sağlayıcının bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi ve ödenmeyen taksit toplamının satış bedelinin en az onda biri olması halinde kullanılabilir. Ancak satıcının veya sağlayıcının bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir.

Sözleşme şartları tüketici aleyhine hiçbir şekilde değiştirilemez”.

Yeni Borçlar Kanunumuzun taksitle satımlara ilişkin getirmiş olduğu düzenlemenin TKHK'dan daha ayrıntılı olduğu açıktır. Zira, TKHK'nın bir maddede genel olarak düzenlediği taksitle satım sözleşmelerine, TBK 11 maddede yer vermiştir.

6098 sayılı Borçlar Kanunumuzda taksitle satım sözleşmesinin uygulama alanına önemli bir sınırlandırma getirilmiştir. Şöyle ki; TBK m. 263/4 uyarınca, “ alıcının tacir sıfatıyla hareket ettiği veya malın bir ticari işletmenin ihtiyacı için veya mesleki amaçlarla satın alınması durumunda, bu satım sözleşmelerine taksitle satış hükümlerinden sadece m.

259/2, 260/1 ve 261 uygulanabilecektir". Buradan şu sonuca varmak gerekir; diğer hükümler ticari ve mesleki amaçlı mal alımlarında uygulanmayıp, bunlara satıma ilişkin genel hükümler uygulanacaktır. Görüldüğü üzere yeni kanunumuz taksitle satım sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulama alanını o kadar daraltmıştır ki, taksitli satışa ilişkin düzenlemeler neredeyse sadece alıcının tüketici olduğu durumlarda, yani ticari olmayan ve kullanıcı olarak satın aldığı durumlarda uygulanacaktır. Paralel yönde bir düzenleme yine 1 temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunumuzda (TTK) yer almaktadır. TTK m. 1530/8'e göre: " alacaklının küçük veya orta ölçekli işletme veya tarımsal veya hayvansal üretici olup borçlunun büyük ölçekli işletme olduğu hallerde taksitle ödemeyi öngören sözleşme hükümleri geçersizdir". Sonuç olarak bu sözleşmelere genel olarak yeni Borçlar Kanunumuzun taksitle satımlara ilişkin hükümleri uygulanamayacaktır.

TBK m. 253/1'e göre "Taksitle satış, satıcının, satılan taşınırı alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi, alıcının da satış bedelini kısım kısım ödemeyi üstlendikleri satıştır". Yani, satıcı taşınırı önceden alıcıya teslim etmekte, alıcı da taşınırın bedelini kısım kısım ödemektedir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre "Taksitle satış sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli sayılmaz". Eskiden tüketici sözleşmeleri dışında, böyle bir şekil şartı yoktu. Yani yazılı olarak yapılmasa bile taksitle satım sözleşmesi geçerli sayılırdı. 6098 sayılı kanunun getirdiği önemli yeniliklerden biri de söz konusu yazılı geçerlilik şartıdır.

TBK m.253/3 uyarınca, malın satıcının ticari faaliyeti kapsamında satılması halinde, sözleşmede belirtilmesi gereken bir takım hususlara yer verilmiştir. Bunlar;

- Tarafların adı ve yerleşim yeri,
- Satımın konusu,
- Satılanın peşin satış bedeli,
- Taksitle ödeme sebebiyle belirtilecek ilave bedel,
- Toplam satış bedeli,

- Alıcının nakden veya aynen üstlendiği diğer bütün edimler,
- Peşinat ve taksitlerin tutarı ile vadesi ve ikiden az olmamak üzere taksit sayısı,
- Alıcının yedi gün içinde sözleşme yapılması konusundaki irade açıklamasını geri alma hakkı,
- Öngörülümüşse, mülkiyetin saklı tutulmasına veya satış bedeli alacağıının devrine ilişkin anlaşma kayıtları,
- Temerrüt veya vadenin ertelenmesi durumunda, yasal faiz oranının %30 fazlasını geçmemek üzere ödenecek faiz,
- Sözleşmenin kurulduğu yer ve tarih.

Yeni Borçlar Kanunumuz eski kanunda olmayan yeni bir hükme de yer vermiştir. Söz konusu düzenlemeyle, ayırt etme gücüne sahip bir küçük veya kısıtlı tarafından yapılmış olan taksitle satış sözleşmesinin geçerliliği, yasal temsilcinin yazılı rızasına bağlanmış ve bu rızanın en geç sözleşmenin kurulduğu anda verilmiş olması şartı aranmıştır (m.254). Bu şekilde ayırt etme gücüne sahip küçükler veya kısıtlılar, diğer sınırlı ehliyetsizlerden (Medeni Kanunumuz m.16) farklı olarak; yasal temsilcilerinin yazılı olmayan rızası ile ve işlem yapıldıktan sonra verecekleri onay (icazet) ile taksitle satış sözleşmesi yapamayacaklardır. Normal koşullarda, ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı, bir işlemi yasal temsilcisinin izni olmadan kural olarak yapamaz, fakat yapar ve yasal temsilci de sonradan buna onay (icazet) verirse, o zaman işlem geçerli sayılır. Ancak taksitle satım sözleşmeleri bu kuralın bir istisnasını oluşturmaktadır. Yasal temsilcinin onayını en geç sözleşmenin kurulduğu sırada vermesi gerekecektir. Sözleşme kurulduktan sonra verilen icazet taksitle satım sözleşmesini geçerli hale getiremeyecektir.

Taksitle satım sözleşmesinin hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlaması konusunda TBK m.255 bize yol gösterecektir. Anılan hükme göre, “Taksitle satış sözleşmesi, alıcı bakımından, taraflarca imzalanmış sözleşmenin bir nüshasının eline geçmesinden 7 gün sonra

hüküm ve sonuçlarını doğurur". Ancak alıcı bu süre içinde irade açıklamasını geri aldığı, yani sözleşmeden caydığını satıcıya yazılı olarak bildirebilecektir. Bu hak öyle bir haktır ki, bundan önceden feragat edilmesi olanaksızdır. Tarafların kendi aralarında bu haktan feragat etmeleri hiçbir hüküm doğurmaz. Ayrıca, geri alma bildiriminin sürenin son gününde postaya verilmiş olması da sözleşmenin sonuç doğurması için yeterli sayılmaktadır (m. 255/1).

Satıcı geri alma süresi içinde malı alıcıya devretmişse alıcı, malı ancak olağan bir gözden geçirmenin gerektirdiği ölçüde kullanabilecek; aksi takdirde sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmuş olacaktır (m.255/2). Örneğin, taksitle satım sözleşmesinin konusu tüketilebilen bir eşya ise ve alıcı söz konusu eşyanın yarısını tüketmişse, artık geri alma hakkının kullanılmasından vazgeçmiş sayılacak ve sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır.

Alıcının geri alma hakkını kullanması halinde, kendisinden cayma parası istenemeyecektir (m. 255/3). Zira bu hak kanunen tanınan ve 7 gün olarak belirlenen süre içerisinde verilen ve alıcı lehine getirilmiş olan bir düzenleme olması itibarıyla, cayma parasının istenmesi olanaksızdır.

Alıcı, peşin satış bedelinin en az 1/10'unu en geç teslim anında peşin olarak, satış bedelinin geri kalan kısmını da sözleşmenin kurulmasını izleyen 3 yıl içinde ödemekle yükümlü tutulmuştur (m.256/1). Bakanlar Kurulu, satılanın türüne göre peşinat miktarı ile yasal ödeme sürelerini yarıya kadar indirebileceği gibi, iki katına kadar çıkartabilecektir. (m.256/2).

Kanunda belirlenen asgari peşinatı tamamen almaksızın, satılanı alıcıya devreden satıcı, peşinatın ödenmeyen kısmı üzerindeki istem hakkını da kaybedecektir (m.256/3). Peşinattan vazgeçilmesi karşılığında, satış bedelinde yapılacak artırma hükümsüz olacaktır (m.256/4). Bu çok önemli bir düzenlemedir, zira kanunun yürürlüğe girmesinden önce eski kanunda bu yönde herhangi bir düzenleme bulunmadığından, bunun uygulaması oldukça fazlaydı. Uygulamada satıcı peşinattan vazgeçerek, satış bedeline artırım yapmakta ve alıcıyı

zarara uğratmaktaydı. Artık yeni düzenleme sayesinde böyle bir durumun uygulamasına son verilebilecektir.

Alıcı, satıcının taksitle satıştan doğan alacağı ile kendisinin satıcıdan olan alacağını takas etme hakkından önceden feragat edemeyecek; alacağın temlik durumunda ise alıcının, satış bedeli alacağına ilişkin def'ileri sınırlandırılmayacak ve ortadan kaldırılamayacaktır (m.257).

818 sayılı TBK'da yer almayıp, yeni kanunla birlikte düzenlenen satış bedelinin tamamen ödenebilmesi hususu da dikkat çekicidir. TBK m. 258'e göre, "Taksit borcu kambiyo senedine bağlanmış olmadıkça, alıcı satış bedelinin kalan kısmını her zaman bir defada ödeyerek borcundan kurtulabilir. Bu durumda, peşin satış bedeline eklenen bedelin ödenmemiş taksitlere isabet eden kısmı, yarısından az olmamak üzere ödeme süresinin kısaltılmasına uygun olarak indirilir".

Alıcının peşinatı ödemekte temerrüde düşmesi durumunda satıcı, sadece peşinatı isteyebilecek veya sözleşmeden dönebilecektir (m.259/1). Alıcı taksitleri ödemede temerrüde düşerse satıcı, muaccel olmuş taksitlerin veya geri kalan satış bedelinin tamamının bir defada ödenmesini isteyebilecek ya da sözleşmeden dönebilecektir. Satıcının geri kalan satış bedelinin tamamını isteyebilmesi veya sözleşmeden dönebilmesi, ancak bu hakkı açık biçimde saklı tutmuş olmasına ve alıcının kararlaştırılan satış bedelinin en az 1/10'nu oluşturan ve birbirini izleyen en az 2 taksidi veya en az ¼'nü oluşturan bir taksidi ya da en son taksidi ödemede temerrüde düşmüş olmasına bağlı tutulmuştur. Ancak, burada önemli olan bir husus vardır; satıcının dönme dolayısıyla isteyebileceği miktar, ödenmiş olan taksitler tutarına eşit veya daha fazla ise, satıcı sözleşmeden dönemeyecektir (m.259). Söz konusu fıkra hükümleri alıcının tacir sıfatıyla veya mesleki amaçla mal aldığı satım sözleşmelerine de uygulanır. Ayrıca m.259/2'ye göre, "Satıcı, satış bedelinin geri kalan kısmının tamamen ödenmesini isteme veya sözleşmeden dönme haklarını kullanmadan önce, alıcıya en az 15 günlük bir süre tanımak zorundadır". Eski Kanunda sadece birbirini izleyen 2 taksitte

temerrüde düşme ve bu 2 taksit toplamının tüm bedelin en az 1/10'nu oluşturma şartı mevcuttu ve sözleşmeden dönme hakkının doğması değil, tüm borcun muaccel olacağı düzenlenmişti (Eski TBK m.224).

Satıcı, alıcının taksitleri ödemede temerrüde düşmesi sebebiyle satılanın alıcıya devrinden sonra sözleşmeden dönerse, her iki taraf aldığı geri vermekle yükümlü tutulmuştur. Satıcı, ayrıca hakkaniyete uygun bir kullanım bedeli ve satılanın olağandışı kullanılması sebebiyle değerinin azalması halinde tazminat da isteyebilecek; ancak, sözleşme zamanında ifa edilmiş olsaydı elde edecek olduğundan fazlasını isteyemeyecektir (m. 260/1). Eski Kanunda da aynı anlama gelecek hükümler düzenlenmişti, fakat, satıcının talebinin sözleşmenin zamanında ifa edilmesi halinde elde edecek olduğu ile sınırlandırılması hükmüne yer verilmemişti (Eski TBK m.223/2). Yeni kanunumuz gerekli sınırlandırmayı da yaparak söz konusu hükmü yeniden düzenlemiştir.

Satıcı, alıcının peşinatı ödemede temerrüde düşmesi yüzünden satılanın devrinden önce sözleşmeden dönerse, alıcıdan şu taleplerde bulunabilecektir; sadece ödenmeyen peşinat üzerinden, sözleşmeden döndüğü tarihe kadar işleyecek yasal faizi ve sözleşmenin kurulmasından sonra, satılanın uğramış olduğu değer kaybı sebebiyle tazminatını. Kararlaşılacak ceza koşulu ise peşin satış bedelinin 1/10'nu aşamayacaktır (m.260/2).

Yeni TBK'da taksitle satım sözleşmeleri konusunda sözleşme hükümlerinin sonradan değiştirilebilmesi hususu da düzenlenmiştir. Şöyle ki, m.261'e göre, "Hakim, temerrüde düşen alıcının borçlarını ödeyeceği konusunda güvence vermesi ve satıcının da bu yeni düzenleme dolayısıyla herhangi bir zararının söz konusu olmaması koşuluyla, alıcıya ödeme kolaylıkları sağlayabilir ve satıcının satılanı geri almasını yasaklayabilir". Anlaşıldığı üzere, alıcı lehine olarak sözleşme hükümlerinin değiştirilmesinin istenme hakkı sağlanmış olmaktadır.

Yerleşim yeri Türkiyede olan alıcı, tarafı olduğu taksitle satış sözleşmesinden doğacak uyuşmazlıklar konusunda, yerleşim yerindeki mahkemenin yetkisinden önceden feragat

edemeyeceği gibi, tahkim sözleşmesi de yapamayacaktır (m.262). Bu konuda yetkili mahkeme kesindir ve taraflarca değiştirilememektedir.

Taksitle satıma ilişkin hükümlerin son kısmında, m. 263/1’de, taksitle satıma ilişkin hükümlerin aynı ekonomik amaçla yapılan diğer işlemlere de uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

2. Ön Ödemeli Taksitle Satım Sözleşmeleri

Taksitle satım sözleşmelerini incelediğimiz makalemizde 818 sayılı TBK’da düzenlenmeyen, fakat 6098 sayılı yeni TBK’da önemli yer edinen “Ön ödemeli taksitle satım sözleşmeleri” hükümlerinden de kısaca bahsetmek isteriz.

Bu tamamen yeni getirilmiş bir sözleşme türüdür. İsviçre Borçlar Kanunu’nu bu düzenlemenin yapılmasında yol gösterici olarak gösterebiliriz. Belirtelim ki, bu bölümdeki ön ödemeli taksitle satış hükümleri (m.264-271) “alıcının tacir sıfatıyla hareket etmesi veya malın bir ticati işletmenin ihtiyacı için ya da mesleki amaçlarla satın alınması durumunda uygulanmaz” (m.272). Yani, sadece alıcının tüketici sayıldığı sözleşmelerde uygulanabilir.

TBK madde 264/1’e bakarsak; “Ön ödemeli taksitle satış, alıcının taşınır bir malın satış bedelini önceden kısım kısım ödemeyi, satıcının da bedelin tamamen ödenmesinden sonra satılanı alıcıya devretmeyi üstlendikleri satışır” (m.264/1) tanımını görürüz. Açıkça anlaşıldığı üzere, bu sözleşmelerde alıcı taşınır malın bedelini önceden kısım kısım ödemekte, bedel tamamen ödenip bitince de satıcı taşınır malı devretmektedir. Taksitle satım sözleşmesinin tanımı ile benzer tarafları olsa da ön ödemeli taksitle satım sözleşmesinin farklı olan hususu, malın tesliminin tüm bedel ödendikten sonra yapılmasıdır. Taksitle satım sözleşmesinde ise malın teslimi taksitler bitmeden yapılmaktadır.

Taksitle satım sözleşmesinde olduğu gibi, ön ödemeli taksitle satım sözleşmesinin geçerliliği de yazılı şekilde yapılmasına bağlanmış ve sözleşmede şu hususların gösterilmesi şart kılınmıştır (m.264/2):

- Tarafların adı ve yerleşim yeri,

- Satışın konusu,
- Toplam satış bedeli,
- Taksitlerin sayısı, tutarı, vadesi,
- Sözleşmenin süresi,
- Taksitleri kabule yetkili banka,
- Alıcıya karşı üstlenilen faiz miktarı,
- Alıcının 7 gün içinde sözleşme yapılması konusundaki irade açıklamasını geri alma hakkı,
- Alıcının sözleşmeden cayma hakkı ve bu sebeple ödeyeceği cayma parası,
- Sözleşmenin kurulduğu yer ve tarih.

Ödeme süresi 1 yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde alıcı, ödemeleri sözleşmede belirtilen bir bankada kendi adına açılacak gelir getiren bir tasarruf ya da yatırım hesabına yatırmakla yükümlü tutulmuştur. Yapılan düzenleme ile, bankanın her iki tarafın çıkarlarını gözetmek zorunda olduğu, açılan hesaptan her iki tarafın rızasıyla ödeme yapılabileceği ve bu rızanın önceden verilemeyeceği hususları hükme bağlanmıştır. Ödeme süresi 1 yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde, eğer alıcı satılan malın devrine kadar 269. madde uyarınca sözleşmeden cayarsa, satıcı bu hesap üzerindeki tüm haklarını kaybetmiş olacaktır (m.265).

TBK m.266/1 uyarınca, alıcı satış bedelinin tamamını ödedikten sonra, her zaman malın kendisine devredilmesini isteyebilir, ancak, eğer satıcı malı başkasından sağlayarak devredecek ise, alıcı bunun için kendisine uygun bir süre tanımak zorundadır. Ayrıca, satıcının da malı alıcıya devredebilmesi için, taksitle satışa ilişkin koşullara uyma zorunluluğu getirilmiştir (m.266/2).

Alıcının birden çok şey satın almış olması durumu kanunumuzda özel olarak düzenlenmiş ve eski kanundaki eksiklik ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Şöyle ki; alıcı birden çok şey

satın almış veya seçim hakkını saklı tutmuş ise, satılanın kısım kısım devredilmesini, ancak 256. maddede öngörülen asgari peşinatı ödedikten sonra isteyebilecektir. Satış bedelini tamamen ödememesi halinde, satıcıdan satılanı kısmen devretmesini, ancak geri kalan kısmın %10'nu kendisine güvence olarak bırakması koşuluyla isteyebilecektir (m.266/2).

Ödeme süresi 1 yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde, satış bedelinin satılanın devri anında tamamen ödenmiş olması şartı getirilmiştir. TBK m. 267 uyarınca, satılanın devredilmesini isteyen alıcı, hesabındaki bakiyeden, satış bedelinin en çok 1/3'lük kısmını satıcı lehine serbest bırakabilecek, ancak, sözleşmenin kuruluşu sırasında buna ilişkin herhangi bir taahhütte bulunulamayacaktır.

TBK m.268/2 çok önemli bir hususu daha hükme bağlamıştır. Anılan madde uyarınca, satıcının sözleşmenin kurulduğu sırada belirlenen toplam satış bedeline ek bir bedel isteme hakkını saklı tutan bütün kayıtlar geçersiz sayılacaktır. Bu hükümle sözleşmenin zayıf tarafı olan alıcının korunması amaçlanmıştır.

TBK m.268/3 ile birlikte, ödenecek toplam satış bedelinin sözleşmede belirlenmiş olması, fakat devredilecek eşyanın önceden belirlenmemiş olması hükme bağlanmıştır. Şöyle ki; ödenecek toplam satış bedelinin sözleşmede belirlenmiş olması ile birlikte, devredilecek eşya önceden belirlenmemiş ve satıcı tarafından bu eşyayı seçme hakkı alıcıya tanınmış ise, satıcı, peşin satıştaki olağan bedelleri göz önünde tutmak suretiyle alıcının yapacağı seçime tam olarak uymakla yükümlü tutulmuştur. Ayrıca yine aynı maddenin devamında söz konusu duruma aykırı anlaşmaların, ancak alıcının yararına olduğu ölçüde geçerli sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Ödeme süresi 1 yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde, alıcı malın devrine kadar her zaman sözleşmeden cayabilir (m.269/1). Sözleşmeden cayma halinde alıcı tarafından ödenmesi öngörülen cayma parası, durumun özelliğine ve sözleşmenin kurulması ile cayma arasında geçen süreye bakılarak belirlenecektir. Ancak, bu miktar satıcının toplam alacağıının %2'sinden az ve %5'inden fazla olamayacaktır.

TBK m.270/1 ile, ön ödemeleri ifa borcunun, 5 yılın geçmesiyle sona ereceği hükme bağlanmıştır. Anlaşıldığı üzere bahsedilen süre bir zamanaşımı süresi değil bir hak düşürücü süre niteliği taşımaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca, ödeme süresi 1 yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde alıcı 8 yıl geçtiği halde satılanın devri isteminde bulunmazsa, satıcı kendisini uyararak 3 aylık bir süre tanıyacak, eğer alıcı bu süre içinde de kayıtsız kalırsa, satıcı, alıcıya sözleşmeden cayma halinde tanınan haklara sahip olacaktır.

Alıcının bir veya daha çok ön ödemede temerrüde düşmesi durumunda, satıcı, ancak vadesi gelmiş olan ödemeleri isteyebilecektir. Bununla birlikte m.271/1 uyarınca,

- toplam alacağın en az 1/10'nu oluşturan
- ve birbirini izleyen 2 ön ödemenin
- veya toplam alacağın en az ¼'nü oluşturan bir tek ön ödemenin
- ya da sonuncu ön ödemenin vadesi gelmişse,
- satıcı ayrıca alıcıya tanıyacağı bir aylık ödeme süresinin geçmesinden sonra sözleşmeden dönme hakkına sahip olacaktır.

Satıcı, ödeme süresi 1 yıl veya daha az olan sözleşmeden dönerse, 260. maddenin ikinci fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanacak, süresi 1 yılı aşan sözleşmelerde, satıcı ancak 269. maddenin ikinci fıkrasında öngörülen cayma parasını ve alıcıya ödenmesi gereken ortalama banka mevduat faizini aşan zararların giderilmesini isteyebilecektir (m.271/2).

TBK m.271/4'e göre, Satılanın devredilmiş olduğu hallerde, dönme konusunda 260. maddenin 1. fıkrası hükmü (Sözleşmeden dönme) uygulanacaktır.

Taksitle satıma ilişkin hükümlerden bir çoğu ön ödemeli taksitle satıma da uygulanacaktır.

TBK m.273/1'e göre bunlar;

- Yasal temsilcinin rızası,
- Sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurması
- Geri alma açıklaması,

- Alıcının def'ileri,
- Satıcının alacağıın devri,
- Hakim tarafından sağlanan ödeme kolaylıkları,
- Ve yetkili mahkeme ile tahkime ilişkin hükümlerdir.

Bunlara ek olarak bir de ön ödemeli taksitle satıma ilişkin hükümlerin taksitle satıma uygulanması söz konusu olabilir. Şöyle ki, TBK m.273/2 uyarınca, satılanı devir süresi 1 yıldan daha uzun veya belirsiz olan taksitle satımda, alıcı satılanın devrinden önce ödemeleri yapmakla yükümlü ise, ön ödemeli taksitle satıma ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanacaktır.

SONUÇ

Yeni Borçlar Kanunumuz çerçevesinde ele aldığımız Taksitle ve Ön Ödemeli Taksitle Satım Sözleşmelerini konu edindiğimiz makalemizde, öncelikle bu sözleşmelere yeni kanunumuzda gerek yeni gerekse de değiştirilen hükümlerle geniş yer ayrıldığından bahsettik. Sonra ise, taksitle satımın ne olduğunu, yani tanımını açıkladık. Sözleşmenin taraflarından, hükümlerinden ve sonuçlarından yola çıkarak eski kanunla yeni kanunu karşılaştırdık.

Ayrıca, taksitle satım sözleşmesinin artık yazılı olarak yapılmasının bir geçerlilik şartı olduğundan, aynı hükmün ön ödemeli taksitle satım sözleşmelerine de uygulanacağından bahsettik.

Satıcının alıcıya oranla daha güçlü konumda olması sebebiyle sözleşmenin zayıf tarafı olan alıcının korunması amacıyla getirilen yeniliklere değindik. Örneğin, sözleşme kurulduktan sonra alıcının hakimden talep etmesi halinde, sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme hakkı, sözleşme yapıldıktan sonra satıcının önceden kararlaştırılan bedele ek olarak hiçbir ücret isteyememesi gibi düzenlemeler alıcıyı korumak amacıyla getirilen düzenlemelerdendir.

Taksitle satım sözleşmelerinin son bölümünde ise, sözleşmenin feshedilmesi durumunda tarafların hakları ve borçlarına değindik.

Ön ödemeli taksitle satım sözleşmeleri bölümümüzde ise, ilk olarak ön ödemeli taksitle satımın tanımını açıkladık ve taksitle satım sözleşmesiyle benzer ve farklı yanlarını ele aldık. Daha sonra, ön ödemeli taksitle satım sözleşmesinin ihtiva etmesi gereken şartları, sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurduğu anı, tarafların hak ve borçlarını açıkladık. Son olarak sözleşmenin feshi durumunda alıcı ve satıcıya tanınan haklardan ve ön ödemeli taksitle satım sözleşmesiyle taksitle satım sözleşmesinin birbirlerine kıyas yoluyla uygulanacak olan hükümlerinden bahsettik.

6098 sayılı Borçlar Kanunumuz 818 sayılı eski kanunumuzda ayrıntılı bir biçimde düzenlenmeyen taksitle satım sözleşmeleri ve ön ödemeli taksitle satım sözleşmelerine ilişkin birçok yenilik ve değişiklik getirmektedir. Bu yeniliklerin, taksitle satımlara ilişkin uygulamada bugüne kadar ortaya çıkan birçok sorunu çözeceğine inanıyoruz.

KAYNAKÇA

AKINTÜRK, Turgut – KARAMAN ATEŞ, Derya (2012). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler – Özel Borç İlişkileri*.

ASLAN, İ.Yılmaz (2010). *Tüketici Hukuku Dersleri*.

HELVACI, İlhan (2011). *Gerekçeli, Karşılaştırmalı, İçtihatlı, Notlu Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun*.

İNCEOĞLU, M. Murat (2012). *Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu, Makaleler – Tebliğler*.

Karşılaştırmalı Türk Borçlar Kanunu, Seçkin yayınevi (2011).

TANDOĞAN, Haluk (2008). *Borçlar Hukuku – Özel Borç İlişkileri (Cilt I)*

ÜNLÜTEPE, Mustafa (2011). *Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmeleri*.

YAVUZ, Cevdet – ACAR, Faruk – ÖZEN, Burak (2012). *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*.

YAVUZ, Nihat (2010). *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*.

YAVUZ, Nihat (2012). *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Getirdiği Değişiklikler Ve Yenilikler*.

ZEVKLİLER, Aydın – GÖKYAYLA, K.Emre (2010). *Özel Borç İlişkileri*.